

(א) [ברכות ה': וט"ז],
(ב) [שבת כג': וט"ז],
(ג) [נדרים י"ז: ד] כ"ב ב:
(ד) [ש"ס ט"ז: ט] רבי אלעזר וכן
איתא בבב"ב כ"ג: (ו) [ברכות
ה': ספסדרין ק"ג],
(ז) [מעלות א': ט] [סוטה
כג:],

תורה אור השלם

1 ברוך אתה בעיר וברוך
אתה בשדה:
דברים כח ג
2 ברוך אתה בבאך
וברוך אתה בצאתך:
דברים כח ו

הגהות הב"ח

(א) גמ' וילך דילי ונהוג:
(ב) שם ר' יוחנן לטעמיה
כ"ל ואת ר' נחמק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' תבואה יזרענה
ט"ו. י"ב וי"ד גרס
תבואה לא יזרעה ט"ו [תנן
תבואה יזרענה קטנית] א"ל
ליק הא ט"ו מתני' בא"י
בתיבת כגבל:

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קז.

מיקל. אע"ג דמשני לא סבר דמקפיד איניש מידי דלא חסר זה:
דאמר מה. רבה בר נחמני רביה דאב"י דרבה גידלו צמיחו:
דספסור. שתעשה צורה שלא ילמחו ורעוניה: לזרע [שפאל]
חטין וכו'. ה"י פסק עמו חטין שמה הוא זרעה חטין בשנה

מיקל אמר אביי מעמא דרבין שמעון כדמר
דאמר מר האי מאן דניחא ליה דתתבור
ארעיה לזרעה שתא חמי ושתא שערי שתא
שתי ושתא ערב ולא אמרן אלא דלא כריב
ותני אבל כריב ותני לית לן בה: תבואה
לא יזרעה קטנית [וכו']:
מתני רבין [א] *תבואה יזרעה קטנית א"ל
והא אגן תגן תבואה לא יזרעה קטנית א"ל
לא קשיא [ב] *הא לן והא לן א"ל רב
יהודה לרבין בר ר"ג רבין אחי י' הני תחלי
דבי כיתנא אין בהן משום גזל י' עומדות
על גבולין יש בהן משום גזל י' ואם הוקשו
לזרע אפילו דבי כיתנא נמי יש בהם משום
גזל מ"ט מאי דאפסיד אפסיד א"ל רב יהודה
לרבין בר ר"ג רבין אחי הני דילי דילך
ודילך דילי [ג] נהוג בני מצרא אילן הנוטה
לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן דאיתמר
אילן העומד על המיצר אמר רב הנוטה
לכאן לכאן והנוטה לכאן לכאן ושמואל
אמר יחולקין מיתבי אילן העומד על המיצר
יחולקו תיבתא דרב [ד] תרגמא שמואל אליבא
דרב בממלא כל המיצר כולו אי הכי מאי
למימרא לא צריכא דתלי טוניה לחד גיסא
ואכתבי מאי למימרא מהו דתימא [ה] דא"ל
פלוג הכי קמ"ל דאמר ליה מאי חזית
דפלטת הכי פלוג הכי א"ל רב יהודה לרבין
בר ר"ג רבין אחי לא תזבין ארעא דסמיכא
למתא [ו] דא"ר [ז] אבהו אמר רב הונא אמר
רב י' אסור לו לאדם שיעמוד על שדה חבירו
בשעה שעומדת בקמותיה איני והא
אשכחינהו רבי אבא לתלמידיה דרב אמר
להו מאי אמר רב בהני קראי [ח] ברוך אתה
בעיר וברוך אתה בשדה [ט] ברוך אתה בבואך
וברוך אתה בצאתך ואמרו ליה הכי אמר רב
ברוך אתה בעיר שיהא ביתך סמוך לבהכ"נ
ברוך אתה בשדה שיהו נכסוך קרובים לעיר
ברוך אתה בבואך [י] שלא תמצא אשתך ספק
גדה בשעת ביאתך מן הדרך ברוך אתה
בצאתך [יא] שיהו צאצאי מערך כמותך ואמר להו
ר' יוחנן ב"ר אמר הכי אלא ברוך אתה בעיר
שיהא בית הכסא סמוך לשולחנך אבל
בהכ"נ לא [יב] ורבי יוחנן לטעמיה דאמר [יג] שבר
פסיעות יש ברוך אתה בשדה שיהו נכסוך
משולשין שלישי בתבואה שלישי בזיתים
ושלישי בגפנים ברוך אתה בבואך וברוך
אתה בצאתך שתהא יציאתך מן העולם
כביאתך לעולם מה ביאתך לעולם בלא
חטא אף יציאתך מן העולם בלא חטא
לא

כר"ש דאמר כל שיכול עליון לפשוט ידו וליטול הרי אלו שלו והיינו
כר"מ והשאר מסתמא הפקיר לתחתון ונראה דאפי' לרב דלית
ליה הכא שדי נופו בטר עיקרו סובר שפיר כר"מ דכיון דהתם
כל השרשים כולן בשל עליון דין הוא למימר שדי נופו בטר
עיקרו כדאמר נמי רבי יוחנן בשילהי לא יחפור ושמואל דאמר
הכא חולקין יכול לסבור התם כרבי יהודה דלא אמר שדי נופו
בטר עיקרו משום דרגילות למלאות גינתו עפר ולהשוותו אל
גינת חבירו ועוד דאין כלל מן הנוף ברשות העליון אלא מיד
על המיזר רק מעט מן הענפים נוטים לכאן ולכאן חוץ לרוחב המיזר:

האי מאן דבעי דתתבור [ארעיה]. פי' בקונט' שמקלקל שדה וקשה
לדלרצה כך הוא רגילות של עובדי אלמה שזרעים שנה
חטין ושנה שעורין וכשזרעין אותה צ' שנים חטין לזופין או שעורין
מתקלקלת וכן נמי משמע בשילהי חוקת הבתים (ב"ב דף ט"ז): גבי
אחד אמר אכלה חטין ואחד אמר אכלה
שעורין כדפי' רבינו שמואל התם
לכך י"ל האי מאן דבעי שמהא שדהו
חשובה כאלו הניחה שנה אחת צורה
כי כן דרך לזרעה שנה ולהזיירה
שנה כדי שתחזור לכהה ממנה
שהוכחשה לזרע שמה חטין ושמה
שעורים ולכן אסר רש"י כשלאמר
לזרעה חטין שלא יזרע שעורים כי
שמה אשתקד זרעה שעורים ואי כריב
ותני לית לן בה שם לא יאסור רש"י:
הני תחלי דבי כיתנא אין בהם
משום גזל. אע"ג שהתנה

יהושע שיהו מלקטין עשבים בכל
מקום כדאמר בסוף פ' מרובה (ב"ב
דף פ"א). התם מייירי בעשבים שאין
ראויים לאדם אלא לבהמה וכן משמע
מדלא נקט ירקות אכל מילי שהן
מאכל אדם אסור אלא"כ הוא
שדה פשתן: אילן העומד על
המיצר. פי' הקונטרס אינו מיושב
שפירש אילן שנטוע בקרקע סמוך
למיצר והשרשים נוטים בשל חבירו
אלא נראה לפרש שהאילן עומד ממש
על המיזר שהוא של שניהם ואין
השרשים מתפשטין לקרקעו של זה
יותר משל זה אך הענפים נוטין יותר
לשל אחד מהם רב אמר הנוטה
לכאן לכאן כיון שהשרשים שוים בשל
זה כמו בשל זה אזלין בטר הענפים
מה שיש מן הענפים כנגד המיזר
חולקים והשאר לרשות שנוטין הו
הכל שלו ושמואל אמר חולקין אזלין
בטר השרשים שהם שוים כמו כן
יהיו שוים בענפים אכל אי נטוע
כולו ברשות אחד והענפים נוטים
ברשות חבירו זה אמר ר' יוחנן כס"פ
לא יחפור (ב"ב דף ט"ז: ו) ושם ד"ה
ואחד) מביא וקורא שעל מנת כן
הנחיל יהושע את הארץ שכל הענפים
יהא לבעל השרשים ובהא מודו נמי
רב ושמואל דשמעתי ופרוך אילן
העומד על המיזר חולקים ומשני
בממלא כל המיזר כמו שהשרשים הן
כולן על המיזר כך הם הענפים
ודמלי טעוניה לחד גיסא דקאמר
לא שהענפים עוזרים המיזר אלא
שיש פירות לצד אחד יותר מלצד
חבירו מהו דתימא ניפלוג לאורכו של
מיזר קמ"ל דחולקין לרוחבו של מיזר
ושילהי הבית והעלייה (לקמן דף ק"ח):
דתנן שמי גינות זו למעלה מזו ורק
דינתיים השרשים לכ"ע הם של עליון
לפי שהם יונקים מגינתו אכל הנוף
שהוא בארץ התחתון לר' יהודה הוא
של תחתון ולר"מ הוא של עליון דאמר
שדי נופו בטר עיקרו והתם פסיק

הכנסת סמוך לזיתו לר' יוחנן לאו מעליותא היא: ר' יוחנן לטעמיה.
דאמר במסכת סוטה (דף כ"ב) שבר פסיעות יש דאמר למדנו
יראת חטא מבתולה וקיצול שבר מאלמנה שאמרה לו ולא שבר
פסיעות יש אם יש בית הכנסת בשכונתי ואני בזה לבית מדרשך
להתפלל: משולשין. שיש שנה שלוקה בגפנים וזיתים ואין
לוקה בתבואה ויש שנה שלוקה בזו ולא בזו ותהי לו פליטה:
לא
גינת חבירו ועוד דאין כלל מן הנוף ברשות העליון אלא מיד
על המיזר רק מעט מן הענפים נוטים לכאן ולכאן חוץ לרוחב המיזר:

עין משפט
נר מצוה

מו א ב מ"י פ"ח מהל'
שכרות הלכה ט סמג
עשין פטו טו"ש"ע ח"מ ט'
שכר:
מו ג ד ה מ"י פ"ו מהל'
גולה ואבירה הלכה ד
סמג עשין עג טו"ש"ע ח"מ
ס' רעג טע"ף ח:
מוח ו מ"י פ"ד מהל'
שכרות הלכה ט סמג
עשין פטו טו"ש"ע ח"מ ט'
קפו טע"ף ז וס' קנה
טע"ף כט:
ז [טו"ש"ע ח"מ ט' עמ'
טע"ף ה]:

לעזי רש"י

קריש"יין [קריש"יין].
שחלים.

מוסף רש"י

אסור לו לאדם שיעמוד
על שדה חבירו כו'.
שלא יוקנו בעין רעה (ב"ב
ג). שלא תמצא אשתך
ספק גדה בשעת ביאתך
מן הדרך. בשעה שאלם
גל מן הדרך קשה לו
כשימצא את אשתו ספק
גדה יותר ממה ודאית,
שעל ספק הוא מילך וילכו
תקפו ואומר טוהרה היא
ועל חנם אני מועד (סנהדרין
קג.). שיהו צאצאי מערך
כמותך. תבואה ולעשר
וכבוד (תענית ו.).